

آشنایی با شته سیاه باقلا

PTMP/SK/R&D/A/ Pest identification /10022022

مقدمه

شته سیاه باقلا در اکثر مناطق کشور وجود دارد و به صورت کلنی و دسته‌های مجتمع روی بقولات و دیگر گیاهان زراعی فعالیت دارد و آفتی پلی‌فاژ است. این آفت روی لوبیا، نخود، باقلا، سیب‌زمینی، بادمجان، توتون، اسفناج، چغندر، شمشاد، خیار و برخی گیاهان دیگر دیده می‌شود و همچنین به علف‌های هرزی مثل تاجریزی، شیرین بیان، ترشک و تلخه نیز حمله می‌کند. این شته دارای بیش از ۲۰۰ میزبان است. چند نسل در سال ایجاد می‌کند.

شته سیاه باقلا (*Aphis fabae*)

شکل‌شناسی

رنگ بدن این آفت سیاه و براق و اندازه آن کوچک و بیضوی شکل است. طول افراد بالدار حدود ۲-۲/۵ میلی‌متر و افراد بی‌بال ۲/۵-۳ میلی‌متر است (شکل ۱).

شکل ۱- شکل‌شناسی حشره کامل شته سیاه باقلا

شاخک‌ها کوتاه‌تر از طول بدن و دارای ۶ بند است. در طرفین پشتی شکم دارای کورنیکول‌های استوانه‌ای و سیاه رنگ هستند. دم حشره مثلثی شکل است و از موهای ریز کوتاه و خارهای بلند خمیده پوشیده شده است. بر روی شاخک ماده بالدار سنسوریا نیز وجود دارد. تخم این شته سیاه براق کروی تا بیضوی شکل است. حشرات ماده تخم‌ها را به صورت دسته‌ای می‌گذارند.

آشنایی با شته سیاه باقلا

PTMP/SK/R&D/A/ Pest identification /10022022

خسارت

این شته قادر است به تمام اندام‌های هوایی گیاه اعم از برگ و گل و ساقه حمله کند و با فرو بردن خرطوم خود به داخل گیاه میزبان از شیر گیاهی تغذیه می‌کند و باعث پیچیده شدن، پژمردگی، زرد شدن و حتی خشکیدگی برگ‌ها می‌شود. همچنین با ترشح عسلک فراوان باعث کثیف شدن برگ‌ها و جلب مورچه‌ها و مگس‌ها می‌شود و همچنین حشره ناقل بیماری‌های ویروسی نیز می‌باشد. این شته بیشترین خسارت را در دو ماه اول بهار می‌زند و در تابستان به خاطر وجود دشمنان طبیعی به ویژه کفشدوزک‌ها خسارت کمتر است.

زیست‌شناسی

شته سیاه باقلا دو میزبان است. میزبان اول شمشاد زینتی و میزبان دوم گیاهان پهن‌برگ یک‌ساله هستند. شته ماده تخم‌های خود را به صورت دسته جمعی روی میزبان اول و در روی برگ‌ها، شاخه‌ها و جوانه‌های گل قرار می‌دهد. تخم‌ها در شرایط مناسب تفریح می‌شوند. پوره‌ها بعد از ۵ تا ۷ روز بالغ شده و به طریق بکرزایی تکثیر و زاد و ولد می‌نمایند. محل تجمع پوره‌ها بیشتر روی جوانه‌ها و شاخه‌های جوان است. بعد از ۲۵ تا ۳۰ روز شته‌های بالدار زنده‌زا ظاهر می‌شوند و میزبان اول را ترک کرده و روی میزبان‌های دوم مستقر می‌شوند و شروع به تکثیر می‌نمایند. این شته‌ها را مهاجرین بهاری می‌گویند. شته‌های بالدار دخترزا تمام تابستان را روی میزبان‌های دوم به زنده‌زایی ادامه می‌دهند و شته‌های ماده‌ای که اکثراً بی‌بالند به وجود می‌آورند. در اواخر پاییز شته‌های نر و ماده، که بالدارند به وجود می‌آیند و بر روی میزبان اول قرار می‌گیرند و تخم‌های زمستانگذران را روی آن قرار می‌دهند. به این‌ها مهاجرین پاییزی می‌گویند. چنانچه زمستان زیاد سرد نباشد شته ماده بی‌بال در طول زمستان نیز به تکثیر ادامه می‌دهد، چون دوره نشو و نما هر نسل کوتاه است لذا این شته قادر است در سال تعداد زیادی نسل داشته باشد.

روش‌های کنترل

الف) دشمنان طبیعی: شته سیاه در طبیعت دارای دشمنان طبیعی بسیاری است. کفشدوزک قرمز هفت نقطه‌ای (شکل ۲) که حشره کامل و لارو آن مستقیماً شته‌ها را می‌خورد و لاروهای یک نوع مگس شکارگر (از خانواده Syrphidae) زنبورهای پارازیتوئید کوچکی که در بدن شته‌ها تخم می‌گذارند و لاروها از بدن شته استفاده می‌کنند.

آشنایی با شته سیاه باقلا

PTMP/SK/R&D/A/ Pest identification /10022022

شکل ۲- کفشدوزک هفت نقطه‌ای قرمز

ب) شیمیایی: استفاده از سموم فسفره نظیر دیازنیون، مالاتیون و گوزاتیون. چون گاهی حمله شته همراه با حمله کنه و زنجره است توصیه می‌شود که از متاسیستوکس، دی‌متوات و یا سوپراسید به میزان یک لیتر در هکتار استفاده شود.

منبع

مینایی، کامبیز (۱۳۹۵). جزوه درسی آفات درختان میوه دانه‌دار و هسته‌دار، دانشگاه شیراز.

اکرمی، محمدعلی (۱۳۹۵). جزوه درسی آفات گیاهان جالیز، سبزی و زینتی، دانشگاه شیراز.

Tomlin, C. S. (2000). The pesticide manual, 12th ed. BCPC.

Whitaker, P. (1998). Important issues in ecologically sound integrated pest management. Am. Entomol. 3:148-153.

